

בקשת הצטרפות כידיד בית המשפט בדנג"ץ הבוגדת – תקציר מנהלים

'דנג"ץ הבוגדת' הוא דיון נוסף בבג"ץ בהרכב מורחב של תשעה שופטים, שמשמעותו העיקרית עלולה להיות נתינת לגיטימציה משפטית לבגידה במסגרת המשפחה, והצרת סמכותם של בתי הדין הרבניים.

ארבעה צירי התייחסות

בתקציר זה נתייחס לארבעה צירים:

בציר 'הנאמנות המינית', נטען כי בית המשפט נותן לגיטימציה מהותית לניאוף ומרוקן מתוכן משפטי את הגדרת המשפחה. בציר 'יחסי מחוקק - בית משפט' נטען, כי בית המשפט חוקק הלכה שיפוטית בשם 'הלכת השיתוף הספציפי' אשר עומדת בניגוד ישיר לעמדת המחוקק. בציר 'דיני הקניין' נטען כי הלכת 'השיתוף הספציפי' נוגדת את זכות הקניין ואת כיבוד האוטונומיה הממונית של האדם. ובציר 'יחסי בית המשפט - בית הדין הרבני', נטען כי בית המשפט פועל בניגוד לעמדת המחוקק ובניגוד לנוהג של בית המשפט עצמו.

תקציר המקרה המשפטי

לביה"ד הרבני האזורי הוגשה תביעת גירושין ע"י בעל שטען שאשתו בגדה בו. ביה"ד חייב את האישה בגט עקב הבגידה. הרכוש המשותף חולק ביניהם. בנוסף, לגבי דירת מגורים שהגיעה לבעל בירושה ורשומה בטאבו על שמו, קבע בית הדין כי האישה זכאית למחצית הדירה, מכוח 'הלכת השיתוף הספציפי'.

הבעל ערער לביה"ד הרבני הגדול ושם נקבע כי האשה אינה זכאית לחלק בדירה. פסק הדין הסתמך על חוק 'יחסי ממון בין בני זוג', אשר מחריג נכסי ירושה, מחלוקת הרכוש המשותף בעת הגירושין. בנוסף, בחן ביה"ד האם 'הלכת השיתוף הספציפי', שפותחה בפסיקת בית המשפט, בניגוד לעמדת המחוקק, חלה במקרה זה. לאור ניתוח ההיבטים של ההשקעה המשותפת בנכס, קבע בית הדין כי השיתוף הספציפי לא חל במקרה זה. בדברי אחד מהדיינים, הועלתה טענה מסייעת ולא מכריעה, כי במקרה של בגידה, 'הלכת השיתוף הספציפי' אינה סבירה, בשום קנה מידה.

האישה עתרה לבג"ץ בטענה שביה"ד הרבני הגדול חרג מסמכותו. לטענתה, במניין שיקוליו לשלילת השיתוף, ייחס ביה"ד הגדול משקל לטענה כי האישה בגדה בבעלה. בכך, לשיטתה, יישם ביה"ד את דין התורה על הסוגיה של שיתוף ספציפי בבית המגורים, ובכך חרג מסמכותו. בג"ץ ברוב של שני שופטים מול אחד, אשרר את פסק הדין בעיקר מטעמים של נתינת מקום לאוטונומיה השיפוטית של בתי הדין הרבניים ושל כיבוד האוטונומיה של היחיד ביחס לרכוש.

האשה פנתה שוב לבג"ץ, על מנת לקבל דיון נוסף, אל הבקשה לדיון נוסף הצטרפו ארגוני נשים, שאף הגישו בקשה להצטרף כידידי בית המשפט, כשחלק מטיעוניהם הוא הרצון להגדיר חיוב נאמנות בנישואין, כנוגד את 'תקנת הציבור'. הנשיאה חיות החליטה כי יתקיים דיון נוסף בבג"ץ בהרכב מורחב של תשעה שופטים. הדיון יתקיים ב 4.8.20

הטיעונים העיקריים:

נאמנות מינית

איסור הניאוף, תוחם את המסגרת הערכית של הנאמנות והמחויבות בין בני הזוג. בית המשפט גורס שיטוב היות האדם לבדו ולכן על פי הגדרתם, גם כאשר האדם מתחתן הוא תמיד אוטונומי, ורשאי לעשות עם גופו ככל שיחפוץ. הניאוף הותר על ידי בית המשפט כהתנהלות נורמטיבית שלא נופל בה גם ערכי. בבג"ץ הבוגדת, מבקשים ארגוני הנשים להתקדם שלב נוסף ולטעון כי איזכור של נאמנות במסגרת הנישואין נגוע באי חוקיות, ואפילו אם בני זוג מחליטים שהמערכת ביניהם מבוססת על נאמנות ומחויבות הדבר הזה ינגוד את 'תקנת הציבור'. בית המשפט רוצה לרוקן מתוכן את המשמעות של הנישואין, ולחייב אפילו את הרוצים בכך להתעלם ממרכיב נאמנות בנישואין.

יחסי מחוקק בית משפט

בעבר חוקק בית המשפט את 'הלכת השיתוף', שמשמעותה היא חציית הממון בעת גירושין. כחלק מתפיסת העולם, הרואה את הנישואין כזמניים, ביססה הלכת השיתוף גירושין מהירים

ומשתלמים. מודל זה, הכניס לחלוקת הממון גם נכסי ירושה או מתנות למרות שלא נבעו מחיי המשפחה, כשהמטרה היא להוריד את החסם הכלכלי משיקולי הגירושין כמו כן הגדירה 'הלכת השיתוף' את הנכסים כמשותפים, ללא יכולת החרגה. המחוקק סירב לקבל את הלכת השיתוף וחוקק את חוק יחסי ממון. בכך בידל עצמו המחוקק בשני היבטים. האחד נכסים שלא נבעו מחיי הנישואין לא יהיו חלק מחלוקת הרכוש, ושנית, הנכסים לא הוגדרו כמשותפים מהותית אלא כחיובי לאחר גירושין, מה שאיפשר החרגה בנסיבות מיוחדות כמו בגידה למשל. אולם בית המשפט, עקף את המחוקק, וניסח עקרון הקרוי 'השיתוף הספציפי', דרכו הכניס לגירושין נכסים ומקרים אותם ביקש המחוקק להחריג. 'השיתוף הספציפי' טען כי אומנם מצד דיני המשפחה המחוקק החריג את הנכסים אולם מצד דין אחר אנו אומדים את דעתו של האדם כאילו הוא רצה לשתף. בית המשפט פעל במודע נגד רצון המחוקק ושימר את תפיסת עולמו במשטר הממוני של הנישואים.

פגיעה בדיני הקניין

העיקרון של 'המוציא מחברו עליו הראיה' בדיני הקניין, מכבד את בעלותו של האדם על נכסיו ודורש שנדע בוודאות, שאכן אדם העביר נכס שלו אל אחר. אולם, הלכת 'השיתוף הספציפי' מייחסת כוונות נסתרות לאדם. לדוגמא, בעליו של נכס טוען מפורשות כי לא נתכוון להעביר את הדירה הרשומה על שמו בטאבו לבן זוגו, ובית המשפט מתעלם מאמירתו הברורה. דבריו של השופט חשין מתמצתים את העקרון: "בני הזוג לא הסכימו, במובנה הפשוט והאמיתי של הסכמה; אנו הננו ה"כופים" עליהם הסכמה, על דרך הפיקציה". השיתוף הספציפי פוגע בזכות הקניין, ובוודאות הקניינית. בית המשפט יצר במשפחה מודל של קומוניזם כלכלי ואוטונומיה גופנית.

יחסי בתי משפט - בתי דין

החוק המפורש, והנוהג הקיים ב-45 שנותיה הראשונות של מדינת ישראל היה, כי 'הדין הולך אחר הדין', וכי בתחום המסור לסמכות בתי הדין הרבניים, עליהם לדון לפי עקרונות משפט התורה. אולם ב-1995 ב'הלכת בבלי' ביטל אהרון ברק את הנוהג ואת החוק ללא כל סמכות וחייב את בתי הדין לדון על פי תפיסת עולמו. מאז פעלו בתי הדין תחת ביקורת שיפוטית מוגברת של בג"ץ. בתוך המערכת שנכפתה עליהם, פעלו בתי הדין לשמר ולו במקצת היבטים מסוימים מדיני התורה. אולם ב'בג"ץ הבוגדת' מבקש בג"ץ להביא למצב, בו לא רק העקרונות יהיו על פי בתי המשפט, אלא גם התוצאות הסופיות יהיו לפי בתי המשפט. בכך יהפכו הדיינים להיות ניצבים בלבד בתהליך המשפטי ללא יכולת הפעלת שיקול דעת כלשהו וללא יכולת להפעיל ולו במקצת את דיני התורה גם בתוך התחום אשר ניתן להם על יד המחוקק.

סיכום

בבקשת הצטרפות של ארגון 'תורת המדינה' **בית המשפט מתבקש:**

- א. לצרף את הארגון להליך כידיד בית המשפט.
- ב. לקבל את עמדת הארגון שעל פיה יש להותיר את פסק הדין של בית הדין הרבני הגדול, ואת פסק הדין דגן של בית משפט נכבד זה על כנם.
- ג. לבטל את הלכת השיתוף הספציפי או למצער לקבוע כי הלכת השיתוף הספציפי מיוסדת על רציונל הסכמי כדוגמת חוזה או מתנה.
- ד. לקבוע כי הדין האזרחי מאפשר מתן משקל לשיקולי נאמנותם המינית של בני הזוג במסגרת בחינת כוונת בני הזוג בשיתוף בנכס ספציפי.
- ה. לקבוע כי זכותו וחובתו של בית הדין הרבני לדון על פי המשפט העברי בבואו להכריע בסכסוך ממוני בין בני זוג.